List 32. **NOVICE** Tečaj XLI.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani 8. avgusta 1883.

Obseg: Oklic. — Zoper velike poljske miši. — Mlinarjem nevarnost preti. — Zračite hleve, dajte živini frišne vode! — Mlekarske zadeve. (Dalje.) — Potovanje cesarjevo po Kranjskem. — Spomini na veliko slavjansko romanje v Rim leta 1881. (Dalje.) — Podoba (povest). (Dalje.) — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Oklic.

C. kr. kranjska kmetijska družba bode iz državne subvencije, ki jo je za letošnje leto prejela od sl. ministerstva kmetijstva, podelila nekoliko podpore v pospeh sadjereje ljudskim šolam in pa gospodarjem za povzdigo in zboljšanje domače ovčjereje.

1. Za napravo in vzdržavanje šolskih vrtov in drevesnic bode dala krajnim šolskim svetom majhne zneske v denarji in darovala požlahnena sadna drevesca, divjake in cepiče, in to pred vsem takim šolam, katere nimajo še vrta, pa dokažejo, da so uže v posestvu za vrt dobro pripravnega zemljišča in da se krajni šolski svèt v svoji dotični prošnji izrečno zaveže, da bode nemudoma za šolske namene pripraven vrt napravil ter ga zmirom šoli kot učni pripomoček ohranil.

2. Za zboljšanje domače ovčjereje bode družba kranjska nakupila nekoliko ovnov in ovac lepega ukviškega plemena na Koroškem in jih brezplačno darovala takim gospodarjem, ki v svoji po županstvu in župniku potrjeni prošnji dokažejo, da

a) uže več let in precejšnje število ovac redijo;
b) da je njih kraj za ovčjerejo posebno ugoden, in
c) da jih je volja, dobljenega ovna, kolikor umna živinoreja dopušča, tudi svojim sosedom za pleme prepuščati.

Prošnje za podporo šolskih vrtov in za ovce imajo se pismeno najzadnji čas do 10. oktobra t. l. vložiti podpisanemu glavnemu odboru.

Gospodarske izkušnje.

Zoper velike poljske miši,

katere rijejo pod zemljo, pokončavajo različne rastline, posebno rade žró zdaj sladko peso, zeleno, krompir in pa korenine sadnega drevja, poskušal je nek sadjerejec vsakovrstne pripomočke, pa pomagalo ni nič; vsako leto pokončale so nenasitljive te požeruhinje veliko število najlepšega sadnega drevja. — Zdaj poskusil je še zadnji pripomoček — železo, to pa se ve da v podobi klešč, s katerimi se lové krti; in te klešče res pomagajo, ker vjelo se jih je uže nekaj in vsaj one, ki se vjamejo, ne bodo delale več škode. Nastavi se jim po dvoje klešč, kakor krtam, in ako je blizo tam, gotovo je kmalu vjeta.

Mlinarjem nevarnost preti

po novi iznajdbi, katero so iznašli bratje Mariotte in Boffy na Francoskem. Iznajdena priprava je več vrst grbastih jeklenih plošč, med katerimi se žito bolj in bolj drobno melje v moko in se za vsako vrsto plošč preseje. Pravijo, da plošč ni treba ne brusiti ne klepati, sploh ne popravljati, moke pa, katere se dobi najlepše po 75%, ne morejo prehvaliti.

Zračite hleve, dajte živini frišne vode!

V vročini pasjih dni prikazujejo se največkrat hude bolezni pri naši domači živini, posebno pa pri prešičih tam, kjer nimajo navade, spuščati jih na pašo ali na vodo. Še sicer je pri nas v mnogih krajih napaka, da so svinjska hleva nizka in nezračna. Ako se pa pri sedanji vročini prešiči imajo neprenehoma zaprti v nezdravih hlevih, se jim neredno nastilja in gnoj odkidava ali v svinjakih celó zastaja smrdljiva gnojnica, potem ni čuda, ako prešiče napadajo pogosto hude bolezni. Spomnite se tega gospodarji, posebno zdaj, in spuščajte prešiče, ako moč, vsak dan na zrak, dajte jim pogosto in dosti frišne vode, ako moč, gonite jih na vodo, in kidajte jim hleva pogosto, pa jim dajajte med jedi tudi kaj kisline in tako bodete obvarovali prešiče bolezni, sebe pa velike škode!

Mlekarske zadeve.

(Dalje.)

O mlekoskladavcih.

§. 24.

Vsak mlekoskladavec je zavezan in ima vse mleko svojih krav, razun, kar ga v hiši potrebuje, v od odbora odločenem času društvu dati in sicer précej po molži, kar je mogoče čisto, neprecejeno in v posodi, ki se mora po vsakokratni rabi dobro s toplo vodó očistiti, osušiti in le za ta namen rabiti.

Sirar s privzetim odbornikom, ali pa tudi le sam ima vselej, kedar se mu potrebno zdi, v dolini in na

planini pravico in tudi dolžnost, po hišah in staném mlekoskladavcev mlečno posodo pregledovati; kjer je mlekariji škodljivo snažnost našel, nemudoma predniku naznaniti, ki ima z mlekopreglednikoma vred pravico in dolžnost, zadevnega mlekoskladavca po manjši ali veči malomarnosti kaznovati z globo 2—10 gold. a. v., kateri globni znesek se mu konec mlekarske dobe kar pri izplačevanji mleka brez daljnega razgovora odšteti smé.

Ker se mora mleko vselej koj po molži društvu oddati, je samo po sebi umljivo, da se zvečeršnja molža še le z zjutranjo vkup nositi ne sme, kar je tedaj ostro prepovedano ter se tudi kaznovati more z globo od 2 do 10 gold. a. v.

Vsacemu mlekoskladavcu je prepovedano, dati sirarju kak poseben dar, kakor tudi ne sme s siratko napajati tistih krav, katerih mleko v sirarijo nosi. Ali sme mlekoskladavec teleta jemati na rejo ali kaj mleka prodati, je odvisno od dovoljenja odbora, oziroma občnega zbora.

§. 25.

Prepozno prinešeno mleko sme mlekar ali pričujoč odbornik zavrniti, če skladavec ne plača globe od odbora za liter odmerjene. Če se to ponovi, ima zamudivec od odbora ali od občnega zbora odločeno odškodbo plačati. Če tega prostovoljno ne stori, mora ga predsednik tožiti pri sodniji.

§. 26.

Ne sme se na nikak način prinašati nečisto in nezdravo mleko. Za nečisto in nezdravo velja mleko: a) katero se prinese v nečisti posodi; b) od krav, ki so na vimenu ali sploh bolne; c) od krav, ki so še le pred osem dnevi stvorile, ali, ki imajo uže v šestih tednih stvoriti; d) mleko, ki se je izven pravega in rednega zjutranjega in zvečernega časa pomolzlo; e) mleko od krav, ki so od sejma prišle, ali ki se niso zaporedoma molzle, ali od tacih, ki se enkrat na dan molzejo; f) sploh vsako mleko, ki ni, bodi si v katerem koli obziru, pravilno (normalno); tudi preredko in premalo tolsto mleko.

Preredko mleko je tisto, katerega svojstvena (specifična) teža pri gorkoti 12 stopinj R. z Müllerjevim gostomerom merjena ne doseže 29 stopinj (1·029). Premalo tolsto je pa mleko, ako se 19—24 ur smetaní in pri 8—12 stopinj R. dá po Chevaliere-ovem gostomeru merjeno manj kot 10 odstotkov smetane.

§. 27.

Če je skladavec v §. 26. omenjeno mleko društvu prinašal, pa tega ni naznanil mlekarju ali odboru, mora vse zarad njega poškodovane izdelke prevzeti za tisto ceno, po kateri se prodajajo drugi dobri izdelki.

Mešano, prenarejeno ali ponarejeno mleko.

§. 28.

Tako mleko je vsako, katero je skladavec nalašč in v škodo društva prenaredil, na pr. katero je posnel, z vodo pomešal ali kakor koli predrugačil, da mleko njegovih krav ni navadno. Če se po preiskavi poizvé, da je kak skladavec tako mleko društvu poslal in oddal, ima občni zbor pravico se odškodovati s tem, da si brez kacega plačila prilastí vse njegove društvene deleže in vse mleko, kar ga je uže oddal. V posebnih razmerah sme ga vrh tega še posebej obsoditi v globo desetih do tridesetih forintov a. v. Ako je ta skladavec društvenik brez deleža ali zakupojemnik, ne zgubi samo vse mleko, kar ga je dal, temuč društvo ga sme obsoditi tudi v globo petdesetih do sto forintov a. v.

(Konec prihodnjič.)

Potovanje cesarjevo po Kranjskem.

Drugi dan.

(Dalje.)

Po znanem dnevnem redu pričelo se je ob 3. uri popoldne (12. dne julija). Najviše ogledovanje.

Prebivalstva domačega in unanjega bilo je po vseh ulicah in trgih, posebno pa tam, kjer se je pričakovalo, da pridejo presvitli cesar, vse natlačeno, ker vsak hotel je videti še enkrat presvitlega cesarja.

Najviše ogledovanje pričelo se je s kulturno-zgodovinsko razstavo v poslopji realke tikoma za cesarskim dvorom.

Natanko ob 3. uri pripeljali so se presvitli cesar s spremstvom, med tem posebno z gospodom ministerskim predsednikom grofom Taaffejem in deželnim predsednikom baronom Winklerjem. — Na vhodu sprejel jih je odbor za razstavo z gosp. načelnikom L. Bürgerjem in njegovim namestnikom J. Murnikom na čelu, poleg odbora pa učiteljstvo realke.

Presvitli cesar podali so se najprej v prazgodovinski, posebno zanimivi oddelek razstave, v katerem je nadrobnosti razkazaval muzejski kustos gosp. K. Dežman.

Od tod podali so se presvitli cesar v druge, lepo vredjene in v resnici nepričakovano zanimive oddelke, prvi oddelek s podobami, dalje starinsko orožje, posebno spominjki iz turških vojsk, nadalje starinsko pohištvo, zbirke starozanimivih knjig, nadalje starinski, dragoceni cerkveni paramenti, kelihi, monstrance, ciborji, pokalčki, škofovske in opatovske palice, na kratko, vse, kar se nahaja v naših različnih cerkvah lepega, dragocenega in zanimivega.

Po tem pridejo na vrsto izdelki naše hišne obrtnije; med temi v prvi vrsti čipkarski izdelki pridnih ženskih rok iz Idrije, Žirov, Gorij, iz nunskih samostanov v Ljubljani in Škofji Loki, iz javnih in privatnih šol za ženska dela, dalje ženska pletarska dela vsake vrste, v resnici lepo izdelana in okusno uvrstena, tako da se tudi človek, kateri se sicer ne briga za dela te vrste, rad pomudi tukaj po cele ure.

Na dalje sledijo slamnati, leseni izdelki in oni iz žime in ščetin, tukaj vidimo tedaj vsakovrstne slamnike iz kamniškega okraja, sita in žimo s Stražišča, bohinjsko, ribniško, rakitenjsko in drugo leseno (suho) robo. Se ve, da je tukaj, kakor pri vseh te vrste razstavah glavni zastopnik te vrste blaga stara in daleč okrog tudi čez meje naše dežele dobro znana in spoštovana firma gosp. Miha Pakič v Ljubljani, za druge vrste domačih izdelkov pa čislana in zaslužena firma Vaso Petričič.

Dalje sledijo izdelki še mlade kočevske šole za rezljanje lesenin, lončarski izdelki in pa pridelki naših domačih rudnikov s prav zanimivimi izdelki in obrisi.

V tej zadevi priporočamo v pregled prav zanimivi katalog te razstave.

Vse omenjene oddelke ogledovali so presvitli cesar zadovoljni in s pohvalo lepega vredjenja in zanimivosti razstavljenih reči. Razkazovali so posamezne reči gospodje odborniki, posebno gosp. J. Murnik, ki si je posebno veliko prizadeval zbrati za razstavo vse zanimive reči in ki jih je tudi po svoji znani spretnosti iz-

gledno vredil. Presvitli cesar popraševali so po nadrobnostih pri bolj zanimivih predmetih, osrečili so pa tudi posamezne razstavljalce z nagovori in vprašanji gledé njihove obrtnije, tako so na pr. nadrobno izpraševali gosp. Pakiča, kje se izdelujejo leseni izdelki, kam se jih največ spečá, ali gré kupčija sploh dobro. In tako so se zanimali pri vsakem oddelku za vse nadrobnosti in razmere in z gorko pohvalo zapustili so zanimivo razstavo.

Od tod podali so se v razne oddelke realke, kjer so bili zbrani učenci in učitelji, in tudi tukaj zanimali so se presvitli cesar za nadrobnosti podučevanja. Konečno zapeli so v lepo okinčani dvorani zbrani učenci slavnostno slovensko pesem in potem so se poslovili presvitli cesar ter se odpeljali s spremstvom v kmetijsko razstavo. Kakor povsod po mestu, vozil se je pred njimi mestni župan in pri vhodu pričakoval je cesarja: poljedelski minister grof Falkenhayn, odbor kmetijske družbe s predsednikom baronom Wurzbachom in zastopniki vlade.

Po kratkem nagovoru predsednika kmetijske družbe podali so se presvitli cesar koj na desni oddelek razstave, kjer je bilo razstavljeno precejšnje število lepe goveje živine. Oglašenih bilo je 60 krav, 30 telic, 20 bikov in 10 pitanih volov. Izostalo je osem glav.

Kakor naravno, poslali so največ živine v razstavo živinorejci iz bližine ljubljanske, deloma zato, ker je dolgo prepeljavanje ali prevažanje živine težavno, zamudno, drago in tudi živini škodljivo, drugič pa tudi zato, ker so drugi okraji uže imeli svoje bolj bližnje živinske razstave, namreč v prvi vrsti Novo mesto, potem Postojna in konečno Kranj, pri katerih razstavah je šlo v prvi vrsti za to, prepričati se o stanu živinoreje onih okrajev. Pa vendar je tudi v letošnjo razstavo prišlo več živine iz daljnih okrajev, izrekoma došlo je obilno število iz okraja kamniškega, tudi iz kranjskega, pa tudi iz oddaljenih okrajev: krškega, radoljškega in postojnskega je došlo po več ali manj glav, tako da bi se veče vdeležbe le tedaj moglo pričakovati, ako bi število za živino sploh ne bilo omejeno, kar se je pa pri tej razstavi omejilo samo po nagloma in vendar dostojno preskrbljenem poslopji.

Tudi razstava strojev, pokušalnica in mlekarska zadruga bila je lepo vredjena.

Presvitli cesar ogledali so si prav na drobno vso kmetijsko razstavo. Pri razstavljeni govedini popraševali so po plemenu živine, po gospodarju, nadalje, katero pleme se v deželi najbolj obnaša, ali si priskrbujejo tudi mali posestniki govedi boljših plemen itd.; ogledali so si prav natanko razstavljeno živino, postavši skoraj pri vsaki drugi ali tretji. Nadrobnosti o tem razlagala sta gospoda Jos. Sevnik in P. Lasnik, spremljala pa sta Njegovo Veličanstvo tudi gospoda ministra Taaffe in Falkenhayn pa gosp. deželni predsednik baron Winkler in gospodje iz glavnega odbora kmetijske družbe. Prišedši v pokušalnico popraševali so presvitli cesar po dotičnih pokušnjah, po vinu dolenjcu, po vinu bizeljcu, po pivi štajarski in pri pivu Koslerjevem sprejeli so pokušnjo Koslerjevega piva s toplo pohvalo. Nasproti čez to ponudilo se je presvitlemu cesarju vino Risling-Rulandec-a iz deželne slapške šole. Presvitli cesar pokušali so to kapljico z očividno zadovoljnostjo in obrnivši se k gospodoma ministroma grofoma Taaffe-u in Falkenhayn-u, rekli so: „To je zeló okusno vino, vama ga priporočam“. Se ve, da so bili tesni prostori pokušalnice ob tem času prav polni in občinstvo se je takoj začelo živo zanimati za one pijače, katere je pokušalo Njegovo Veličanstvo. Gospod A. Mayer pa, ki je tam točil Koslerjevo pivo, podajal je odličnejšim gostom cesarsko pivo zastonj, vesel skazane mu časti. — Iz pokušalnice podali so se presvitli cesar v shrambo mlekarske zadruge, kjer so bili na svojih prostorih vodja mlekarske zadruge Bohinjska Bistrica, na dalje občinski tajnik J. Ravheker in pa mlada Bohinjka Ivana Rozman.

K svitlemu cesarju pristopil je tukaj dr. Poklukar, ter razložil, da se je tukaj poskušalo za čas razstave z izdelovanjem surovega masla, pod vodstvom izurjenih mlekarjev bohinjskih, kateri so v novejšem času s pomočjo države in pod vodstvom velezaslužnega župnika bistriškega gosp. J. Mesarja osnovali enajst mlekarskih zadrug, katere prav vspešno delujejo. Na mizi bila je pokušnja sira bohinjskega in presvitli cesar blagovolili so pokusiti tudi onega sira in pohvaliti okusnost sira in pa marljivost Bohinjcev. Presvitli cesar poprašali so, kaj najbolj izdelujejo bohinjske mlekarske zadruge in kam prodajajo svoje izdelke. Dr. Poklukar odgovoril je, da izdelujejo poglavitno sir, poleg sira pa tudi uže nekaj časa surovo maslo, katero prodajajo deloma v Trst, deloma na Dunaj; surovo maslo je izdelano prav okusno, pa ga prodajajo tudi po dobri ceni.

Od mlekarjev prestopili so presvitli cesar v oddelek kmetijskih strojev in orodja, kjer so se zopet zanimali za nadrobnosti; pri različnih strojih navzoči so bili razstavljavci sami, druge razlagali so udje odbora; med drugimi nagovorili so presvitli cesar učitelja podkovstva na ljubljanski podkovski šoli, gospoda Šlegel-a, kateri je razlagal razstavljeno svojo zbirko podkev in druge reči iz živinozdravniškega muzeja. — Tudi gosp. Hofbauerja iz Tržiča, ki je razstavil na sredi prostora razstave prav okusno izdelan lesen pavilon z mizo in stoli, počastili so presvitli cesar s posebnim nagovorom, v katerem so izrekli svoje priznanje o okusnosti pavilona.

Iz kmetijske razstave podali so se presvitli cesar v splošno in potem v vojaško bolnišnico, kjer so bili sprejeti po zdravnikih, so nagovorili več bolnikov in so konečno pohvalili lep red in snažnost v bolnišnicah.

Ob 6. uri bil je obed pri cesarji in vabljenih bilo je nekaj poslancev, nekaj mestnih odbornikov, nekaj viših uradnikov in vojakov. Imena naštevati bilo bi odveč, sploh pa omenjamo, da izmed deželnih poslancev ali sicer odličnejših oseb vseh stanov ni bil zgrešen nihče, zato je bila tudi zeló abotna opazka nekega lista, da je bil poslanec X ali Y posebno odlikovan.

Obed pri cesarji traja redno eno uro; vsak gost izvé poprej za odkazani mu sedež, potem pa pričakujejo gostje cesarja v drugi sobi. Točno o napovedani uri pride tje in za njim podajo se vsi gostje k pogrnjeni mizi. Strežajev je pri obedu več kot gostov in vsak ima svoj odločen posel, eni prinašajo jedi, kar se godi hitro zaporedoma, drugi odnašajo porabljeno posodo, zopet drugi natakajo pijačo razun navadnega belega in rudečega vina „bordô“, belo rensko vino, šampanjec, nad to začetkom obeda nekaj močnejega sladkega vina laškega „marsala“, ali španjskega, in komur drago, piva; nazadnje pa tudi kozarček dobrega likêrja in nazadnje črne, zeló močne kave, pa za to prav majčkino skledico.

Po obedu vrne se cesar z gosti v ono sobo, kjer so ga pričakovali; tam so bile na dveh mizah na razpolaganje različne boljše cigare, cesar prižgejo si sami eno in potem gostje, kakor jim drago, in potem razgovarjajo se cesar pušeči cigaro z gosti skoraj z vsemi brez izjeme, se ve da z bolj znanimi več, z drugimi pa manj.

Ob 8. uri bila je predstava v gledišči, tam pela sta se dva zbora, prvi slovenski, drugi nemški, potem sledile so žive podobe, spremljane po neki vezani pripovesti dr. Keesbacherjevi, v kateri smo pa po vsem pogrešali onega domačega narodnega duha, po katerem

se odlično značijo naše narodne pesmi, v katerih se popeva boj z ljutimi Turki in junaštvo naših vitezov in priprostih junakov.

Vabljeno občinstvo v lepo okinčanem gledišči bilo je v praznični obleki lepo gledati, tudi petju vso hvalo, in žive podobe bile so dobre, o poeziji Keesbacherjevi pa izrečemo najmilejšo sodbo, ako jo imenujemo „ledeno tujo“.

Ob 9. uri bilo je konec predstave v vročem gledišči in zunaj pričakovala je obiskovalce uže nad vse krasna razsvitljava kakoršne Ljubljana še ni videla. Ni nam moč popisavati nadrobnosti razsvitljave, ker preveč bilo je krasnega v sicer z zastavami lepo okinčanem mestu, pa drevored v „Zvezdi“ bil je v resnici čaroben.

(Dalje prihodnjič.)

Spomini

na veliko slavjansko romanje v Rim leta 1881.

Spisuje Jos. Levičnik.

(Dalje.)

Po slovesni podelitvi apostoljskega blagoslova so se sv. Oče en čas pomenkovali z mil. gosp. biškupom Strossmajerjem in z mil. gg. prelatoma Štulc-om (voditelj Čehov) in Stojalowski-jem (voditelj Poljakov); kmalu zatem pa so zasedli svoj prestol, in zdaj pričelo se je posamesno sprejemanje romarskih prvakov in voditeljev. Kakor sem bil uže povedal, nam je bilo rečeno prejšnji večer v „Hotel Roma“, da vsi romarji ne zamoremo biti tako srečni, da bi zamogli poljubiti nogo sv. Očetu, ker nas je preveč. Ko je bila tedaj — žalibog, da po neresnični napovedbi — glavna ceremonija naše avdijence skončana, vročina v dvorani pa neskončna (znašala je blizo 40 stopinj) in je bila moja spodnja obleka od potenja premočena, da bi jo bil lahko ovil, zapustila sva z gosp. P. Benedičičem dvorano. Povabil me je bil za ta dan moj gosp. rojak v svoj samostan na obed, in tje sva se hotela zdaj podati. Zapustivšema Vatikan šel je nekoliko korakov pred nama elegantno (civilno) opravljen gospod. Radoveden sem bil, kdo bi utegnil nek on biti, ker mu je vsa italijanska straža („Hauptwache“ so djali nekdaj pri nas) ob izhodu skazala tako odlično vojaško čast, kakor je pri nas v Avstriji v delež le generalom. Pospešila sva toraj z gosp. spremljevalcem svoje korake, in kako sem se začudil, ko sem spoznal v tem gospodu našega rojaka, vpokojenega gosp. stotnika viteza Zittererja iz Ljubljane. Persa njegova okinčana so bila s čveterimi dekoracijami (med tem z redom železne krone in s papeževo svetinjo na belo-rumenem traku). Kaj pa, da sva bila še midva z gosp. P. Benedičičem ponosna na tako zeló odlikovanega g. viteza-rojaka, s katerim smo na začudenje laških vojakov pričeli zdajci prijazen in živahen razgovor v domačem slovenskem jeziku. Čestital sem gosp. vitez-stotniku za tolika odlikovanja; djal mi je vendar, da bo zunaj Vatikana in gredé skozi mesto snel svoje dekoracije raz prsi. Pač slabo znamenje za Rim!

Na Vatikanskem trgu smo se poslovili z gosp. rojakom; on se je podal v „Hotel della Ville“ (kjer smo skupaj stanovali); mi dva z gosp. P. Benedičičem pa sva zasedla fijakerski voz, ki naju bi peljal na otok „Ponte quatuor capi.“ Vozila sva se po desnem obrežji reke Tibere, o kateri priliki sem spoznal zopet mnogo krajev in ulic „Večnega Mesta“. Ko sva dospela v samostan, je bil skupni obed uže zdavno končan, in po vseh prostorih vladala je zarad popoldanskega počitka velika tihota. Južinala sva toraj v obednici (refectorium) čisto sama, kar mi je bilo še dokaj bolj po volji. Kuha italijanska (kakor sem uže enkrat omenil) ima za ljudi severnih krajev nekak poseben, ne ravno prijeten okus; vendar naj hvaležno spoznam, da so bile ta dan mi predstavljene jedi nenavadno dobro napravljene. Vino in sadje pa je bilo izvrstno, neprehvaljivo. Proti koncu obeda prišel je bil v refektorij uže zeló prileten gosp. redovnik (usmiljeni brat), katerega mi je gosp. rojak predstavil kot bivšega redovnega generala (Ordens-General) usmiljenih bratov, mene pa njemu kot svojega sorodnika in prvega učitelja. Neizrečeno je bil gospod prijazen proti meni, razodeval je prav angeljskega duhá, in vse bi bil rad izvedel o našem romanji in druzih zadevah. Lomil sem tudi ta dan nekoliko latinski; glavni tolmač nama je bil pa vendar-le gospod P. Benedičič. (Memogredé naj povem, da tudi sedanji redovni general usmiljenih bratov stanuje v samostanu, v katerem se v duhu ravno nahajamo. Njega vendar o času našega romanja ni bilo v Rimu, ampak hodil je ravno po Španjskem, kjer je nadzoroval samostane svojega reda.)

Po obedu pospremil sem blagega gosp. sorodnika v njegovo sobico, kjer mi je izročil nekaj zdravil za oči, in sva obravnavala dolgo časa razne domače in privatne stvari. Ko je pa gosp. rojak moral oditi v bolnišnico po svojih opravilih (k vizitaciji bolnikov), napotil sem se jaz čisto sam skoz slaboglasni judovski mestni oddelek „Ghetto“ proti baziliki sv. Klemena. Ne vem, ali sem bil uže omenil ali ne, da so bile skoz čas naše romarske tridnevnice ondi tudi vsaki popoldan slovesne večernice, katerih se vendar zarad druzih ogledovanj jaz in moji tovariši nismo prej nobenkrat vdeležili. Ta dan sem vendar hotel navzoč biti. (Bil je namreč prav za prav sklep naše tridnevnice; vendar so pa bile izvanredno cerkvene slovesnosti za en dan podaljšane, ker naš slovenski govornik, preč. gosp. Matej Kožuh, skoz vse prejšnje tri dni ni zamogel priti s svojo pridigo na vrsto.) Slavnostni govor je imel ta popoldan ob $5^1/_2$ uri na čast ssv. Cirilu in Metodu gosp. mons. Schiaffino. Litanije opravile so se po latinskem obredu; na zadnje zapel je kardinal Di Pietro „Te Deum laudamus“, in temu sledil je „Tantum ergo“ z blagoslovom. Kakor vselej, bilo je tudi ta večer petje izvrstno, neprehvaljeno.

Vrnivši se od sv. Klemena na naš „Hotel“ našel sem ondi čast. g. Peterlin-a in posestnika Šmida, in ker je bilo še dosti časa, podali smo se na „Monte Pincio“. To je zmerna višina, ki je v neposredni dotiki s severo-izhodno stranjo rimskega mesta (znotraj mestnega obzidja); po njeni obširni vrhni planoti razprostirajo se najprijetnejši sprehodi, drevoredi in perivoji; razgled od tod na mesto in okolico pa je naravnost očarljiv. Gospá baronica Pilatova mi je o mojem odhodu v Rim posebno priporočevala, naj hoje na „Monte Pincio“ ja nikakor ne opustim. Ubogal sem jo, in tega kratkomalo tudi ne obžaloval. Od našega „hotela“ nismo imeli daleč na španjski trg, odkjer peljejo na višino „Pincio“ proti prezali dvestolpni cerkvi sv. Trojice, katera ondi stoji, velikanske kamnite stopnice. Po njih pospeli smo se urnih korakov navkreber. Cerkev sv. Trojice sozidal je francoski kralj Karol VIII., posvetil pa jo je papež Sikst V. leta 1585. Pravijo, da je tudi znotraj prav lepa; nam vendar ni dopustil čas, da bi si jo bili ogledali. Od cerkve pelje naprej vozna cesta polagoma navkreber proti vrhni planoti, kjer so, kakor sem uže zgoraj omenil, prelepa sprehajališča. Od letod vživa se prekrasni razgled čez vse ogromno mesto. Kar sem zapisal in govoril o razgledu iz višine „Monte Montorio“, vse to se dá ponoviti tudi tù. Vse brezštevilne znamenitosti nadkrili vendar Št. Peterska kuplja, ki se v neizrekljivem veličastvu od tod gledana vzdiguje na

zapadni strani metropole vsega krščanstva nad vsa druga poslopja in stavbe.

(Dalje prihodnjič.)

Zabavne stvari.

Podoba.

Povést.

Ruski spisal N. V. Gogolj. Preložil L. G. Podgoričan.

I.

(Dalje.)

Profesor je imel nekoliko prav. Zdaj pa zdaj je našemu umeteljniku rés prišlo na um, da bi bril burke, skazoval se, s kratka: da bi sèm ter tam pokazal svojo mladost; ali poleg vsega tega je moral zmagovati samega sebe. Časi je zábil na vse, čopič vzel v roko in ni odložil ga drugače, nego — kakor bi se bil probudil iz kakega prekrasnega sna. Ni umel še vse Rafaelove globokosti, uže je mikal ga bistri, široki Kvidov čopič, ustavljal se je pred Tizijanovimi podobami, zamikali so ga Flamski obrazi. Otemnela zavesa, ki je krila stare obraze, ni bila še popolnem zginila izpred njega, a uže je v njih nahajal nekaj, da-si notranje ni strinjal se s profesorjem, da bi davni umeteljniki tako neumljivo razlikovali se od nas; njemu se je do céla zdelo, da je devetnajsti vek znatno prekosil jih v nečem, — da je priroda sedaj vzgled ognjivejši, živejši, vernejši, s kratka: premišljal je to razmerije tako, kakor premišlja mladost, ki je uže dospela nekaj in ki to čuti v svoji oholi notranji svesti. Časi je lotila se ga nevolja, kedar je videl, da je kak popoten umeteljnik Francoz ali Nemec, ki ni bil nikakoršen rojen živopisec, da je le z vajenostjo svoje roke, sè smelostjo svojega čopiča in sè živimi barvami vzbudil splošen vik in o trenotku prislužil si mnogo novcev. To je prihajalo mu na um, a ne — kedar je bil vès zamišljen v svoje delo, ko je zabljal na jelo, na pilo in na vès svet, temuč kedar je nedostatek prikipel do najviše stopinje, ko ni imel za čim kupiti čopiča, ni barev, — kedar je neodbitni gospodar, če je bilo treba, po desetkrat na dan prišel po novce za bivališče. Pa je o svoji gladni obraznosti zavidal bogatemu živopiscu usodo, pa je v njem probudila se misel, ki se često v ruski glavi vzdrami, da bi popustil vse in ostrupil s tegoto — vsemu na zlo. A sedaj je bil tako zloben.

„Da, trpíte, trpíte!“ — opomnil je nevoljno — „napósled je tudi potrpežljivosti konec. Trpite! — a za čim bodem jutri obedoval? — Saj mi nihče ne posodi ničesar. A da odnesem, ter prodádem vse svoje obraze in riske, ne dobil bi zá-nje ni dvogrivnika. Koristni so vsekako, to znam jaz; nobeden izmed njih ni nepotrebno delo, vsak izmed njih je naučil me nekaj. Ali kaj mi hasne? — Vaja — črtež — in vse je le vaja, črtež, da ni kraja, ni konca. A kedo bi jih kupil, ker me ne poznajo po imeni? — komu so potrebni riski sè starin (antik) iz natorne učilnice, ali moja nedokončana Psihe, — nje ljubav, ali moje sobe „perspektiva“, ali mojega Nikite podoba, da-si je lepša, nego mnoga podoba kakega živopisca po sedanji šegi? — Res je, kaj bi začel? — Zakaj se mučim in morim, kakor kak učenec z abecedo, ker bi lehko, kakor mnogo drugih, lesketal se v nečem in novce imel, kakor drugi?!“

Ko je bil umeteljnik dogovoril to, zdrznil se je nenadoma in obledel je; izmed obeh odrezkov platna je gledalo ga neko krčevito strhlo obličje; dve strašni oki ste vpirali se narávnost vá-nj, kakor bi bili hoteli pogoltniti ga; na ustnih je bil zapisan mu grozni ukaz molčečnosti. Oplašen je hotel vskrikniti in poklicati Nikito, ki je uže bil začel junaški hrščati v svoji prednji sobi; nenadoma pa je prenehal in zasmijal se; strah je umaknil se ta trenotek: to je bila kupljena podoba, ki je bil popolnem zábil ná-njo. Mesec, njega bliščoba je razsvitljevala sobo in objemala tudi njo, ter kazala mu nje posebno živost. Jel je ogledavati jo in otirati. Pomočil je gobo v vodo in z njo nekolikokrat potegnil po podobi, prah zmil z nje in nesnago, obesil jo préd-se ob steni in čudil se je tem bolj nenavadnemu delu; obraz je skoro ves oživel in oči so gledale ga tako, da je stresnil se napósled, obrnil se in plaho zakričal: „Gleda, gleda, kakor kak živ človek!“

Nenadoma je na um prišla mu dogodba, ki je bil uže davno izvedel jo od svojega profesorja, — dogodba o neki podobi znamenitega Leonarda da Vinci, slavni umeteljnik je trudil se z njo nekoliko let, a vendar je trdil, da je nedokončana, po Vozarijevih besedah pa so vsi pričali, da je najdovršnejše umeteljniško delo. Najdovršnejše na njej so bile očí, ki so čudili se jim sočasniki; najmanjši čut je bil viden v njih, najmanjših, skoro nevidnih žilic ni manjkalo — in namalane so bile na platno.

Ali vendar tù, pri podobi, viseči pred njim, — tù je bilo nekaj čudnega. Ni bila to umeteljnost, to je prav za prav razdiralo podobi razmerje; to so bile žive, to so bile človeške očí! — Podoba je kazala, kakor bi jih bil kdo izrezal iz živega človeka in semkaj vtaknil. Tù ni bilo tiste vzvišene blaginje, ki dušo zanimlje o pogledu na umeteljniško delo, da je odbrani predmet še tako strašan; tù si nahajal nekov bolen, mučeč čut. „Kaj je to?“ — vprašal se je umeteljnik nehoté, „saj je to priroda, živa priroda: od kodi je to nemilo, čudno čutje? — Če je priroda komu vzgled — ali je to sužniška, doslovna pregreha in ali se zdi, da je to oster, nepriličen krič? — Ali če odberem predmet malomarno, brez čutja, ki nima z njim nikakoršnega notranjega soglasja, ali se neogibno ojavi v svojem strašnem učinku? Neosvetljen sè žarom neke neumljive, do céla skrite misli se pokaže v tem učinku, kakor če kedo, ki bi rad spoznal kakega prekrasnega človeka, oroži se z anatomičnim nožem, razseče njega notranjost in opazi človeka — gnjusobnega. Zakaj ta ali ta umeteljnik prosto, nizko prirodo kaže v taki svetlobi, a zakaj ne čutimo nikakega nizkega ganotja? — Narobe je, podoba kaže, kakor bi ugajala nam, pak beží in pokojnejše in živejše giblje se okrog nas. A zakaj se nam prav ta priroda v proizvodih kakega drugega umeteljnika zdi nizka, gnjusobna, pa je vendar tako veren bil jej? — Ali ne, ni v njej ničesar, kar bi jej dajalo svetlost. Tisto je, ali je priroda taka ali taka: naj je sama ob sebi velekrasna, če ni solnca na nebu, manjka jej nečesa zmérom.“

Stopil je zopet k podobi, da bi ogledal si čudne očí, a opazil je o strahu, da gledajo naravnost njega. To uže ni bila odlika iz prirode; to je bila čudovita živost, ki bi lice razjasnila mrtvecu, vstalemu iz groba. Ali je bila to luna, nje svetloba, ki vodi sè seboj senjarsko obraznost in ki vse oblači v drugačo vnanjost, ki protivi se resničnemu dnevu, ali je kaj druzega bilo povod temu, s kratka: grozno je bilo v sobi samotnemu.

Tiho je stopil od podobe, obrnil se je na drugo stran in ni hotel gledati je, ali njega oko je nehoté samo ob sebi vhajalo nazaj. Napósled mu je grozna bila hoja po sobi; zdelo se mu je, kakor bi nekdo hodil za njim — in vsak trenotek je bojazljivo ozrl se za hrbet. Ni bil boječ nikdar; obraznost in živce pa je imel néžne, a tega večera ni mogel razjasniti si zoprne bojazni. Sedel je v kot, ali tù je zdelo se mu, kakor bi mu kedo čez ramo gledal v očí. Tudi Nikita, njega

hrščanje, ki je oglašalo se iz prednje izbe, ni pregnalo njegove bojazni. Napósled je boječe, da ni vsklonil glave, vstal sè svojega prostora, odšel za zaveso in legel je v postelj. Skozi odprtino v zaslanjalu je videl sobo, ki je razsvitljevala jo mesečina, videl je tudi ob steni visečo podobo. Oči so še strašnejše, še krepkejše strmele vá-nj, kakor bi ne bile hotele gledati nikamor drugam, nego v njega. Poln bridkega čutja je sklenil, ter vstal iz postelje, vzel je ogrinjalo, približal se podobi in zagrnil jo popolnem.

(Dalje prihodnjič.)

Slovensko slovstvo.

* *Opis najnavadnejih, sadjereji škodljivih mrčesov.* Spisal Matija Rant, učitelj na Premu. V Ljubljani, založila c. k. kmetijska družba" — imenuje se ravnokar na svitlo prišla, 57 strani obsegajoča knjižica s podobami, v kateri gospod pisatelj jasno in po domače opisuje v prvi vrsti in obširneje „sadjereji škodljive mrčese", temu pa dodá še „kratek opis nekaterih koristnih mrčesov". — Marljivi gospod pisatelj vojskuje se, kakor pripoveduje v predgovoru, in kakor je bralcem „Novic" znano, uže več let z mrčesi, ki sadju in sadnemu drevju škodujejo in ga pokončavajo, pri tem delu navduševal je svoje učence; in vse te svoje in tuje skušnje podaja slovenskim sadjerejcem v omenjeni knjižici, kateri po vsem tem iz srca kličemo: Dobro došla! ter jo gorko priporočamo vsem slovenskim sadjerejcem, učiteljem in učencem.

Naši dopisi.

Iz Gorice 4. avgusta. (Izv. dop.) — Goriški deželni zbor se prične letos 16. avgusta, in je imenovan za deželnega glavarja grof France Coronini, za namestnika njegovega pa, kakor v poslednji dobi, dr. Josip Tonkli. Oboje imenovanje, sosebno pa, da Coronini zopet stopi deželi na čelo, je merodajno gosposko na Primorskem ne samo osupnilo, ampak menda tudi zeló udarilo. Namene in načrte so imeli od te strani popolnem drugačne, in zato jih je hudo spekla onemoglost, katere v drugih pogledih ne poznajo in jo temveč zavračajo z nezavirano vsemogočnostjo! Sicer pa gospodje, ki so zdaj poparjeni, so dobili po prstih, kakor so delali in zaslužili. Sicer bi Slovenci ne bili toliko potolaženi, ko bi ne vedeli iz skušenj, da je Coronini srečnejši kot predsednik bodisi deželnemu ali pa državnemu zboru, nego pa kot samo poslanec, načelnik kakemu klubu in v obče kot aktivni politik. Globoki čut pravičnosti ga kot sodnika strankam nikdar toliko ne zapelje, kakor pa tedaj, kedar je prisiljen računiti z raznimi političnimi faktorji, kateri vsled specifičnih namer oddaljene vzore le prepogostem sami v sebi zatirajo, česar pa ravno Coronini kot politik dozdaj ni še dobro umel. Bodimo toraj zadovoljni, da zasede zopet mesto, za katero je v prvi vrsti sposoben, in katero bo, kakor trdno upamo, Italijanom in Slovencem enako pravično zasedal. Laška stranka se ga je veselila poslednji čas iz drugih vzrokov in ga je zaradi načelništva posebnega kluba v državnem zboru nenavadno povzdigovala; z istih razlogov ga nekateri Lahi hvalijo tudi zdaj, nekoliko tudi iz nasprotstva proti prejšnjemu deželnemu glavarju. V obče pa je zadovoljnost odkritosrčna, in goriško mesto mu je priredilo prešlo sredo bakljado in godbo, kakor se mu je tudi poklonilo po posebni deputaciji.

Nisem Vam še poročal, da nabirajo za spomenik Štefanu Kocjančiču, in so doslej v malo tednih nabrali okoli 90 gold. Duhovni, učenci pokojnikovi, so marljivi v doneskih. — Radodarne doneske za zastavo nabira tudi „Slovensko bralno in podporno društvo v Gorici", in ima uže nabranih 252 gold.; vsota se gotovo poveča, ko nameravajo zastavo blagosloviti še le prihodnje leto.

Pri nas se veliko pleše, tudi ko bi kazalo slabo letino. Zlasti goriška slovenska okolica vabi, se ve da v laškem jeziku, vsako nedeljo s celo vrsto tiskanih plakatov, kakoršne razobešajo po zidovih goriških ulic. Okrajno-goriško glavarstvo je sicer ravno letos razposlalo županstvom ukaz, da bi prepovedala prepogoste plese, ali župani, sosebno če so sami krčmarji ali v dotiki s „kompari" - gostilničarji, se ne zmenijo veliko za dotične nasvete in ukaze, in tako se fantje slovenskih rodovin na laška vabila v najhujši vročini pod pekočim solncem tudi na dalje razgrevajo, zdravju gotovo ne na korist.

Šolsko leto je dovršilo te dni tudi pri nas svoj navadni tok ali kolobar, učenci in učitelji so se razpršili na razne vetrove na zaželeni počitek. Naj vsem dobro tekne! Dotične statistike navrstimo prihodnjič nekoliko.

Prem 20. avg. (*Letina. Dvoje v čudnem pomenu rabljenih izrazov.*) Kar letino tukaj in sploh v okolici zadeva, rad bi vse najboljše poročal, kar pa, bodi Bogu potoženo, ne morem. Pomladi je še vse nekako lepo kazalo in precejšnjih pridelkov obetalo, a pozneje je pa, razun trave, vse nekako plitvo postalo. Sadja, edinega vira, iz kojega se po teh krajih, kedar rodi, more prepotrebnih novcev za druga neizogibna plačevanja skupiti, letos po celem tukajšnjem pohribji toliko kot prav nič ni. Ozimna žita: ječmen, pšenica in rž so sploh, sosebno pa bolj po vrhovih, zeló redka, a klasje pa lahko in plitvo; jarina se tukaj razun kaj malega ovsa in nekoliko prosa, sem in tje tudi kakega mernika ajde, ne seje. Oves bode tudi zeló lahek. Z lanom se tukajšnji poljedelci tudi le malo ukvarjajo, a še ta bil je zeló kratek. V tem obziru naj bi se tukaj v prihodnje z boljše vrste semenom poskušati pričelo; vspeh bil bi upno prav povoljen. — Krompir pričel je po nekaterih njivah, sosebno bolj v nižavah, uže sedaj zeló črneti, osobito bolj pozni; dalje je pa tudi ta božji dar po podzemeljskih spodjedežih tu in tam zeló in močno objeden. Fižol in turšica sedaj še precéj lepo kažeta. Tudi brajda (vinska trta) obeta precéj grozdja, če je kaka uima ne doletí in če bode moglo, ker je zeló pozno ocvetelo, tudi dobro in pošteno dozoreti, kar je pa, ako Bog bolj toplega vremena skoraj ne dá, zeló dvomljivo. Edino senó se je letos dosta bolje sponeslo, nego bilo je to lansko leto. Hvala Bogu, bode vsaj živini kaj polagati, ako Bog in sv. Florijan seno daljne nesreče in vničenja dobrotno obvarujeta. S prikuho tudi ne bode dosta prida. Ker bode zavoljo sploh slabe poljske letine zeló trda za denar in živež ljudem, prizanašalo se gotovo sénu ne bode, in to na veliko škodo domači živinoreji, katera še dolgo na oni stopinji napredka ne bode, na katero bi se, ko bi „sila tako hudo svojih koles ne lomila", povzdigniti in zboljšati dala. Prišel bode čas, ko se bode s prav dobrim in lepim senom naloženi voz za vozom ob vodi Reki proti Trstu in nasprotno proti Reki za slepo in nepomenljivo ceno pomikal. Kolika škoda in kolik spodjedež boljšemu in ugodnejšemu blagostanju prebivalcev cele tukajšnje doline je to! A življenje sebi in svojim oteti oklene se človek tudi najzadnje prilike, čeravno sam previdi, da mu bode iz tega v prihodnosti neiznosljivo novo zeló nastalo. — In tako je zopet v naših ubožnih krajih béda, pomanjkanje in druge iz tega izvirajoče nadloge za eno celo leto neizogibno zló, katero bode marljivim gospodarjem in skrb-

nim družinskim očetom mnogo skrbi in britko-tužnih ur, dni in tednov napravljalo!

Bog mili nam skoraj boljših časov daj! Potrebni, da! — nad vse potrebni smo jih od prvega do zadnjega brez razločka vsi.

Na tiskovinah slovenskih ubožnih listov, kakoršne županstva betežnikom za bolnišnice izdajajo, kakor tudi po nekaterih slovenskih časnikih rabi se uže več časa sem na ne pravem mestu in tudi menda ne v pravem pomenu čudni izraz, kateri na čitalca vselej prav neprijeten utis napravlja. Kedar se kdo v kakem mestu, kjer se tudi zavod, kamor se bolniki v zdravljenje in postrežbo spravljajo, naglo ponesreči in telesno več ali manj poškoduje, piše se prec, da so tega in tega nesli v „bólnico“. Beseda „bólnica“, naj se naglaša, kakor se hoče, ima med ljudstvom po deželi vselej in edino le pravi pomen za „bolno osebo ženskega spola“. Toraj čudna kombinacija! Zakaj bi se za one dobrodelne naprave, kamor bolniki in betežniki hodijo, se vozijo in nosijo zdravit, ne rabil pošteni in prijetno doneči ter pravega pomena izraz „bolnišnica“ mesto spodtikljive besede „bolnice“ za ta pomen?

Ako se kje dobi kakega krepkega in dela zmožnega ter nepozabljivega pohajača in splošnega spridenca, kateremu se vsako pošteno in koristno delo gabi, se ga slednjič v oni kraj obsodi, kjer je delati primoran. Kmalu na to je pa po slovenskih časnikih čitati: „Ta in ta je za toliko in toliko let ali le mesecev v posilno delavnico obsojen bil. Zopet drug za nas deželne priprosteže čudni izraz še čudnejšega pomena na nepravem mestu. „Posilstvo“ je kriminalni prestopek, kakoršen se po kazenskem zakoniku navadno in ostro kaznuje, kar vse je priprostemu ljudstvu več ali manj do dobrega znano. Ne gre nam priprostim kmetskim ljudem po deželi v glavo, kako da se more poštena „prisilna delavnica“ v spodtikljivo „posilno delavnico“ pretvarjati. „Prisilno“ in „posilno“ — kolik razloček med obema izrazoma!

Če uže za staro „bolnišnico“ oziroma „zdravnišnico“ in pa za bivšo „prisilno delavnico“ nimamo boljših novih izrazov, nego sta „bolnica“ in „posilna delavnica“, držimo se raje tudi v prihodnje starih dveh, katera ušesom in pa estetičnemu čutu priprostega želana dokaj prijetneje donita in ugajata, nego ona dva novomodna in spodtikljiva.

Ker nisem nikakoršen slovenski jezikoslovec ali filolog, znal me bode radi teh mojih dveh opomb eden ali drug kakor koli zavrniti, na kar pa, to uže naprej povem, nikakor ugovarjal ne bodem, ako se za ona dva pomena kaj boljšega nasvetuje, nego sta stara in poštena izraza. Rečem pa uže pri tej priliki le to, kar je pravo, je pravo, a kar je samo na sebi grdo, tudi nikdar čedno biti ne more, če bi temu tudi celi svet ugovarjati utegnil. Naš lepi in milodoneči materni jezik ima uže sedaj za vsak pomen pravih, dostojnih in poštenih izrazov, čemu bi ga toraj s takimi čudnimi novotarijami sami neprijetno godili in kazili?

Beseda „bolnica“ naj bi toraj v prihodnje pomenjala le bolno osebo ženskega spola, „posilstvo“ naj bi pa ostalo v okviru kazenskih paragrafov, katero naj bi se za vsak slučaj tudi pošteno kaznovalo.

Naj bode teh mojih nemerodajnih opomb v povedanem obziru konec!

Da tudi častiti čitatelji „Novic“ izvedó, kakošno vreme slavnoznani vremenski prerok Mathieu de la Drôme za mesec avgust t. l. prorokuje, naj tu navedem, kar o tem vrli list tržaška „Edinost“ piše; dotični stavek tako-le slové: „Od 1. do 3. bode pritiskala vročina; od 3. do 11. t. m. močno deževje. Izvanredno slaba vremena, posebno po zapadni Evropi in ob sredozemskem morji. Viharji v planinah. Mnogo morskih neviht. Temperatura se zniža. Povodnji posebno na Francoskem, v južni Nemčiji, na Španjskem in v Italiji. Deževje pogostoma s točo v zapadni Nemčiji in v Švici. Odstop morja v francoskih, ligurskih in jadranskih lukah. Od 11. do 18. t. m. nevihte v francoskih planinah in v zapadnih, centralnih in jutrovih alpah. Bati se je toče v Juri, v Švici, na Nemškem in v Tirolah. Na obalih jadranskega morja močni vetrovi od 11. do 17. t. m. Vetrovi na morji od 12. do 17. t. m. — Od 18. do 25. lepo vreme. Velika vročina v srednji Evropi, neznosna vročina v obsežji sredozemskega in tudi jadranskega morja; najhujša vročina od 19. do 22. avgusta. Hude nevihte na Francoskem in v srednji Afriki. Lepo vreme od 25. t. m. do 1. septembra. Mnogo vetrov na morji, v alpah in Pirenejah. Mrzli večeri v goratih krajih. Deževje v severni Evropi okoli 21. t. m. Mesec avgust bode v začetku deževen in viharen, zdravju jako neugoden, posebno v Švici, na Nemškem in v Avstriji. Bog daj, da bi se bil Mathieu zmotil sè svojim prerokovanjem tako, kot se ni s takim zmotil za mesec julij t. l.

M. Rant.

Iz Ljubljane. (*Vesele dogodbe v cesarski družini*), katero pričakujejo radostno vsi avstrijski narodi, pričakujemo tudi Slovenci v veseli nadi, da bode čula božja roka nad princesinjo Štefanijo in cesarskim detetom, čegar rojstva pričakujemo. — Kakor bo novo rojeno dete vidni dokaz blagoslova božjega in poroštvo sreče v visoki družini cesarjevi, tako bode ta dogodba zopet vsem zvestim Avstrijanom dala priliko, sijajno pokazati svojo ljubezen in udanost do družine cesarske in živo svoje sočutje pri veseli dogodbi, katere se bodo enako srčno vdeleževali vsi zvesti rodovi naše mogočne države.

— (*Da je imenovan za nadškofa goriškega*) dosedanji škof poreški Zorn, izbudilo je med vsemi Slovenci veliko zadovoljnost in pa željo, da bi dobil na poreškem škofovskem sedežu naslednika, njemu vrednega in posebno za blagor naše države zanesljivo vnetega.

— (*† Gospá Fr. Šupevčeva*), vdova svečarjeva, znana dobrotnica ubogih in podpornica vseh dobrih naprav, umrla je dne 6. t. m. v 82. l. njene starosti. Pogreb obče obžalovane gospé bode danes popoldne ob 5. uri. — Naj v miru počiva velezaslužena dobrotnica!

— (*Jahresbericht des k. k. Obergymnasiums zu Laibach am Schlusse des Schuljahres 1883*) obsega: 1. „Der österreichische Feldzug im Jahre 1812, von Prof. Anton Heinrich“, in pa 2. „Schulnachrichten, vom Director.“ — Učencev bilo je na viši gimnaziji začetkom leta 690, s koncem leta 645, tedaj jih je med letom odpadlo po odštetih na novo došlih 45. Po rojstvu bilo je Kranjcev 568, iz druzih cislajtanskih dežel 67, iz translajtanskih dežel 7, nadalje 2 Egipčana in 1 Bavarec. Po veri bilo je katoličanov 643, protestanta 2.

Po narodnosti bilo je:

Slovencev . .	495
Nemcev . . .	143
Lahov . . .	5
Čeha . . .	2
	645

Šole za prihodnje leto pričnejo se na gimnazji dne 17. septembra s slovesno sv. mašo.

— (*Programm des k. k. Obergymnasiums in Rudolfswert für das Schuljahr 1882/83*) obsega: 1. Erziehung und Unterricht bei den Griechen von Fr. Brežnik; 2. Schulnachrichten vom Director. — Učencev bilo je na tej gimnaziji 175, namreč v 1. in 3. razredu po 38,

v druzih po menj in v 8. celó le 4. Po domovini bilo je 141 Kranjcev, 9 Štajarcev, 2 Istrijana, 2 Hrvata, 1 Slavonec, 2 Nižeavstrijca in 2 Ogra. Narodnosti učencev nam program ne pové. Novo šolsko leto prične se dne 16. septembra.

— (*Vreme.*) Preteklo noč dobili smo v okolici ljubljanski dobrega dežja, ki se otavi, ajdi in repi posebno prilega. Sploh polje kaže lepo.

— (*Spominski napis*) v spomin prihoda cesarjevega v Kranj napravi kranjsko mesto pri novem vodnjaku na velikem trgu; napis se bo glasil: „Ob prihodu cesarja Franca Jožefa I. dne 16. julija 1883 v mesto Kranj“.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — V dvornih krogih delajo velike priprave za krst deteta cesarjevičevega, čegar rojstvo se pričakuje v prihodnjih 14 dneh enkrat. Slovesno krševanje vršilo se bode v Laksenburgu tretji dan po rojstnem dnevu deteta. Posebni vlaki prepeljali bodo v Laksenburg k slovesnemu krstu vabljene dvorne dostojanstvenike in druge odlične goste. V stolni cerkvi sv. Štefana pa bode se pela kmalu po rojstvu slovesna zahvalna pesem. Enake cerkvene in druge slovesnosti sledile bodo po vsi državi. — Minister Taaffe, ki se je bil podal na dvor cesarjev v Išel, vrnil se je zopet na Dunaj. — Gališki cesarski namestnik grof Potocky odpovedal se je svoji službi zarad bolj in bolj nevarne bolehnosti. Čuje se, da mu bode naslednik kmalu imenovan za to prevažno mesto. — V zadevi obhajanja 200letnice oprostenja Dunaja od silnih Turkov nadaljujejo se med meščani demonstracije zoper sklep mestnega zbora.

Iz Trsta dohaja nam zopet novica, ki mora globoko v srce boleti vsakega domoljuba. — Tamošnje veteransko društvo nameravalo je slovesno obhajati obletnico zoper grozoviti atentat z bombami preteklega leta; nameravalo je z godbo podati se po onih ulicah, v katerih je bilo vlani napadeno, v cerkev k slovesni zahvalni maši. — Oblastnije dopustile so mašo, pa ugovarjalo se je, da bi šli veterani z godbo po omenjenih ulicah. Preteklo soboto večer posvetovali so se veterani v svoji hiši v ulici „via della Sorgente“, kako obhajati to obletnico, kar se zopet z grozovitim gromom razpoči blizo tam za čevelj dolga bomba. Vstrašeni ljudje privrejo skupaj, misleči, da je potres. Pa bila je zopet ona predrzna nesramnost lahonska, katera se žalibog še zmiraj v škodo države trpi v našem Trstu. — Da bi le ne bilo prepozno, kedar bodo sprevideli odgovorni naši državniki, kako pogubna za državo je na Primorskem Lahe božajoča politika tudi avstrijska.

Iz Prage. — Predlog dr. Riegerjev o premembi volilnega reda bil je sprejet zoper glasove liberalcev, ki se tudi v odseku niso vdeleževali razprave. — Predlogi zarad podpore českega in nemškega gledališča bili so zavrženi in sprejet gledé obeh podpor prehod na dnevni red.

Ogersko. — V Požunu začeli so zopet rogoviliti zoper jude, pa vojaštvo zadušilo je vse poskušnje koj v začetku in tako ni prišlo do hujšega, kakor do kričanja.

— Zatoženi judje zarad umora Estere Solimoši so vsi oprosteni. Ni čuda po znanih dogodbah pri konečni obravnavi.

Španjska. — V Badazasu uprlo se je zopet 1100 ljudi, med njimi več vojakov, ki so proglasili republiko in zaprli vse uradne osobe, pretrgali telegrafe. Pa ko je došlo tje 2000 vojakov, razpodili so upornike, nekaj jih dejali v zapor, drugi pa so bajé zbežali na Portugaljsko. Zadnja poročila trdijo, da na vsem polotoku ni več upornikov. Evropa je navajena, vsako leto izvedeti kaj o malih uporih iz Španjske, kjer je še zmiraj dosti ljudi, ki mislijo, da je ljudovlada brez napak, akoravno bi se iz skušinj sosedne Francoske lahko prepričali, da tamošnja republikanska vlada enako strogo in strankarsko postopa zoper vse, kar je druzega mnenja, kakor vlada kraljeva, bodi-si z ljudskim zastopom ali pa brez njega.

Laška. — Ne samo Laška, ampak vsa Evropa in tudi še unanji svet miloval je pretekle dni grozovito nesrečo, katera je vsled potresa zadela otok Ischia poleg Napolja. — Poročila od tod naznanjala so dan za dnevom veče število oseb, katere so našle grozno smrt pri tej nesreči. Oblastnije same niso si vedele pomagati, ker niso se mogle prav odločiti, ali reševati zasute in nepoškodovane in odvažati mrtve, ali pa narobe, ves otok pustiti mrtvim v pokopališče, in odvažati preživeče. Pripovedujejo se po časnikih nadrobno dogodbe čudovitih rešitev, ki so se posrečile deloma med potresom, deloma pa potem, ko so bili posamezni podsuti uže deloma po več dni. Iz vseh krajev sveta dohajajo kralju laškemu izrazi milovanja in sočutja, pa tudi denarne podpore za preživeče ponesrečenih. Poleg naznanil sočutja in dejanske pomoči čujejo se pa z otoka nesreče tudi poročila grde brezčutnosti in surovosti o ropanji mrličev. Pripoveduje se, da so cele vrste tamošnjih kmetov se podali med vrste brigantov, ki dobivajo zdaj pri splošni zmešnjavi in pri velikem številu ponesrečenih domačih in tujih ljudí obilnega plena. — Upamo, da bode pa zdaj vendar laška vlada s krepkejšo roko segla med tako hijensko delo.

Število rešenih oseb je precej veliko, veče pa število mrtvih, katere zdaj z živim apnom posute pokopavajo, kjer jih nahajajo. Med mrtvimi je tudi konzul nemški in njegova soproga. — Markiza Martorana bila je baje rešena vsled podvzetnosti poslanca Fortunato, ki je videl, kje jo je podsulo in ki je koj obljubil 10.000 lir za rešitev. Šest vojakov izvršilo je hitro to delo in rešili so markizo živo.

Egipt — Kolera ponehava gledé števila mrtvih skoraj po vsem Egiptu enakomerno. Število mrtvih v Kairi na pr., kjer je segalo skoraj do 600 na dan, znižalo se je na polovico in znašalo je okrog 300, zadnji telegram od 6. t. m. pa naznanja celó veliko manje število 111 mrtvih. — V Aleksandriji primerjajo se le posamesni slučaji. Prestopila je pa kolera više gori, ker iz Beiruta naznanja se drug slučaj bolezni.

Žitna cena

v Ljubljani 1. avgusta 1883.

Hektoliter: pšenice domače 7 gold. 80 kr. — banaške 8 gold. 93 kr. — turšice 5 gold. 40 kr. — soršice 6 gold. 50 kr. — rží 4 gold. 6 kr. — ječmena 4 gold. 6 kr. — prosa 5 gold. 53 kr. — ajde 4 gold. 71 kr. — ovsa 2 gold. 92 kr. — Krompir 3 gold. 57 kr. 100 kilogramov.

☞ *Današnjemu listu „Novic“ je priložen cenilnik novo odprtemu dunajskemu Bazar-u trgovca Edvarda Witta v Ljubljani na mestnem trgu št. 14.*

Odgovorni vrednik: **Alojzij Majer.** — Tisk in založba: **J. Blaznikovi nasledniki** v Ljubljani.